

บทความวิจัย

**แนวทางการบริหารงานวิชาการที่จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างอิสลามกับหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรณีศึกษา : โรงเรียนเอกชนระดับ
ประถมศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา**

อัมมัด ดอละ*, วุฒิชัย เนียมเทศ***

*นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

***ดร.(บริหารการศึกษา) รองศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการของโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรณีศึกษาโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา/รองผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คน ได้มาจากโรงเรียนที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 6 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ ตัวผู้วิจัยเองและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร และกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารวิชาการของโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนมีแนวทางการดำเนินงานในการบูรณาการ ดังนี้

1. ด้านการบริหารหลักสูตร มีแนวทางการดำเนินการ คือ 1) สร้างการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู 2) วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางและหลักอิสลาม และ 3) ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร
2. ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน มีแนวทางการดำเนินการ คือ 1) ครูใช้อัลกุรอานและอัลหะดีษเป็นฐาน 2) มีการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน 3) มีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ตามหลักอิสลาม
3. ด้านการบริหารการวัดและประเมินผล มีแนวทางการดำเนินการ 1 ประเด็น คือ ติดตามการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนอย่างมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ บูรณาการอิสลาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

RESEARCH

*Academic – Affair Administration Guidelines for Integrated Learning
Management between Islam and the Core Curriculum of Basic Education
B.E. 2551 A Case Study of Private Elementary Schools in Mueang, Yala*

Amad Dola, Wuttichai Niemted***

***Graduate Student in Educational Administration, Faculty of Education, Prince of Songkla University*

*****Ph.D. (Educational Administration) Associate Prof, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Prince of Songkla University*

Abstract

The objective of this qualitative research was to study academic – affair administration guidelines for integrated learning management between Islam and the core curriculum of basic education B.E. 2551, a case study of private elementary schools in Mueang, Yala. The key informants from 3 purposive selected schools consisted of 2 persons from each school: 1 school director / vice school director and 1 academic-affair head, totally 6 persons. Research tools were researcher and semi-structured interviews. The data collected by studying and analyzing from documents or documentary research and in-depth interview process, and analyzed the data by content analysis method.

The research found that academic – affair administration for integrated learning management between Islam and the core curriculum of basic education B.E. 2551, the schools from a case study had guidelines as follows:

1. Course management; there were 3 guidelines for implementation: 1) create participation of administrators and teachers 2) analyze core curriculum indicators and Islamic indicators, and 3) follow and assess course usage.

2. Management of teaching and learning management; there were 3 guidelines for operation: 1) teachers use the Qur'an and al-Hadith as the base 2) develop teachers' potential 3) manage a learning atmosphere based on Islamic indicators.

3. Management, measurement and evaluation; there was 1 guideline for implementation: follow the changes in learners in a participatory manner.

Keywords: Academic administration, Islamic integration, core curriculum of basic education
Student Teacher in the 21st Century

บทนำ

การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้นควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตัวเองให้มากที่สุดหรือที่เรียกว่าเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered) โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 25)

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษา ครูผู้สอนต้องใช้กระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นต้น ซึ่งหลักสูตรแบบแยกสอนเป็นรายวิชาที่ใช้ในสถานศึกษานั้นไม่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริง ขาดการผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนที่สมดุลกัน (สมนา ระบอบ, 2548 : 5-6)

อีกประการหนึ่ง สภาพปัจจุบันที่ให้ความสำคัญของการศึกษาเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาเป็นการนำประสบการณ์และความรู้ของผู้เรียนเข้ามาสู่ชั้นเรียน และเป็นการเชื่อมระหว่างโลกในห้องเรียนกับโลกภายนอกความสำคัญเดิมทางการศึกษาเหล่านี้จะนำไปสู่การจัดการศึกษาเพื่อความรู้ที่ยั่งยืนในลักษณะขององค์รวม (Holistic) หรือลักษณะของการบูรณาการ การศึกษาแบบบูรณาการเป็นแนวทางหนึ่งในหลายแนวทางที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยจัดการศึกษาแบบบูรณาการ พิจารณาจากความเป็นจริงของชีวิตที่ว่าในการทำงานใด ๆ เราไม่ได้ทำงานแยกเป็นวิชาที่เราเรียนในโรงเรียน ในการแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งจำเป็นต้องใช้ความรู้หลาย ๆ วิชา ดังนั้นการศึกษาควรเน้นการศึกษาแบบองค์รวม คือแบบบูรณาการ (ไพเราะ อังศุ สุกนฤมล, 2548 : 17)

การศึกษาในทัศนะอิสลามนั้นเป็นการศึกษาแบบบูรณาการที่บูรณาการตั้งแต่วิชาศาสนาและวิชาทางโลกเข้าด้วยกัน ดังนั้นเมื่อเราต้องการปรับปรุงระบบการศึกษาแบบอิสลามที่แท้จริงเราจำเป็นต้องสร้างระบบการศึกษาใหม่ขึ้นใหม่เป็นแบบบูรณาการที่บูรณาการ ไม่ควรแยกวิชาศาสนาออกจากวิชาสามัญ วิชาสามัญออกจากศาสนา เพราะการศึกษาตามทัศนะอิสลามนั้นไม่ได้หมายถึงการศึกษาวิชาอัล-กุรอานหรือศาสนบัญญัติอย่างเดียว แต่หมายถึงการศึกษาทุกสาขาวิชาที่สอนตามทัศนะของอิสลาม ซึ่งมีรูปแบบการศึกษาที่กำหนดจากอัลลอฮ์ ผู้ทรงรอบรู้และผู้ทรงกำหนดแนวทางการพัฒนาบุคคลที่ไม่มีการจำแนกบุคคลให้ละเลยด้านใดด้านหนึ่งของชีวิตและผลักดันการบูรณาการหัวใจ ชีวิตและความคิดของบุคคลให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอิสลาม กล่าวอีกนัยหนึ่งการศึกษาจะเป็นการบูรณาการจิตวิญญาณความคิด ร่างกายและความเป็นมนุษย์ไปพร้อม ๆ กันไม่เลือกเจาะจงด้านใดด้านหนึ่งเป็นการเฉพาะ เมื่อพิจารณาถึงวิชาการต่าง ๆ ของบรรดามุสลิมในยุคต้นของประวัติศาสตร์อิสลามจะตระหนักว่าวิชาการศาสนาและวิชาการสามัญนั้นไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้และทั้ง 2 วิชาได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรเดียวกัน การแยกวิชาการศาสนาและวิชาการสามัญออกจากกันนั้นเริ่มขึ้นในทศวรรษที่ 19-20 คริสตศักราช เมื่อประเทศมุสลิมตกเป็นอาณานิคมของตะวันตก (อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต, 2540 : 115-116 และ นิเลาะ แวอุเซ็ง, 2559 : 30)

อิทธิพลของลัทธิเซอรัลาร์ (secularism) ซึ่งเป็นกระบวนการแยกศาสนาออกจากอาณาจักร โลกทัศน์ของกระบวนการดังกล่าวนี้ไม่ได้สนใจต่อความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ และ ส่งผลแผ่ขยายไปสู่ วงการศึกษาทำให้เกิดแนวความคิด “Dualism” ในระบบการศึกษาที่เน้นการแยกประเด็นทาง โลกออกจาก ประเด็นทางด้านศาสนา มีผลกระทบต่อนโยบายเกี่ยวกับอาณานิคมอย่างยิ่ง และต้องเผชิญกับวิกฤต ทางด้านจิต วิทยญาณและค่านิยมที่ตึงเครียดต่าง ๆ แนวคิดดังกล่าวได้เข้ามาสู่โลกมุสลิมโดยผ่านกระบวนการล่าอาณานิคม (Colonization) และกระบวนการสมัยนิยม (Modernization) . อิทธิพลของลัทธินี้ ส่งผลให้หลักสูตร การศึกษาและความรู้ที่สอนในสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ถูกแยกส่วนอย่างเป็น เอกเทศจากกันระหว่างวิชา ทางด้านศาสนาและวิชาทางด้านโลกหรือมีลักษณะที่เรียกว่า “Dichotomous” (การแยกส่วน) และกลับ กลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและความก้าวหน้า. ระบบการศึกษาลักษณะดังกล่าวนี้นับเป็นอุปสรรคที่ สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาปัจเจกบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่มีบุคลิกภาพที่ สมบูรณ์มีลักษณะบูรณาการแบบองค์ รวมและสมดุลทั้งทางด้านปัญญาพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย ที่สอดคล้อง กับเป้าหมายการศึกษาที่แท้จริง ตามปรัชญาการศึกษาอิสลาม ซึ่งเน้นความสมดุลภาพทางบุคลิกภาพทั้งมวลของ มนุษย์ ส่งผลให้ปัจเจกบุคคล สามารถที่จะดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและสันติได้อย่างแท้จริงอย่างยั่งยืน (ซอลีฮะห์ หะยีสะ มะแอและคณะ, 2552 : 1)

ทั้งนี้เนื่องจากศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ครอบคลุมชีวิตในโลกนี้และโลกหน้า วิถีชีวิตของชาวมุสลิม จึงไม่อาจแยกศาสนาออกจากชีวิตได้ จากการศึกษาปรัชญาการศึกษาอิสลาม (มุฮัมมาตอัสมิ อาบูบาคา, 2553 : 184) พบว่า การจัดการศึกษาอิสลามในอดีตไม่เคยแบ่งแยกระหว่างวิชาศาสนาและวิชา สามัญ เพราะอิสลามคือ การบูรณาการวิถีชีวิตทั้งหมด ที่ไม่แบ่งแยกระหว่างศาสนากับสามัญหรืออาชีพ ดังจะ เห็นได้จากในอัลกุรอานเองได้ระบุ ถึงวิชาการแขนงต่าง ๆ เช่นวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ จริยธรรม สุขศึกษา ธรณีวิทยา การงานอาชีพ ประวัติศาสตร์ การค้าขาย นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ สหกรณ์ ศาสนปฏิบัติ และอื่นอีก มากมาย แม้กระทั่ง ในพระวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) ก็ได้ยืนยันถึงเรื่องนี้อย่างมากมาย จุดเด่น ของศาสนา อิสลามคือการบูรณาการศาสนาเข้ากับทุกส่วนของการดำเนินชีวิต เป็นวิถีชีวิตของคน ศาสนา อิสลามไม่ได้แยกความศรัทธากับการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทุกอย่างถูกหลอมรวมให้เป็นหนึ่ง ดังนั้นการ จัด การศึกษาในอิสลามจึงต้องบูรณาการในทุก ๆ รายวิชา เพื่อให้สอดคล้องตามหลักการของศาสนาอิสลาม การ จัดการศึกษาที่เน้นเฉพาะวิชาสามัญในโรงเรียนของรัฐในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงไม่ได้ตอบสนองต่อความ ต้องการของชุมชนในพื้นที่

ในส่วนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส โดยที่ผู้คนส่วน ใหญ่นับถือศาสนาอิสลามและดำรงวิถีชีวิต ดังนั้นการจัดการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวจึงต้องมีการจัดในเชิงบูรณา การกับวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่เป็นหลัก ด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาดังกล่าวส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อน กระบวนการจัดการศึกษาขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้รูปแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนของรัฐยังไม่มี ความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของผู้คนในพื้นที่เท่าที่ควร ทำให้โรงเรียนของรัฐไม่เป็นที่นิยมของ ท้องถิ่น นักเรียนไทยพุทธและไทยมุสลิมขาดการเรียนรู้ร่วมกัน (เอกรินทร์ สังข์ทอง, 2551 : 35-36)

จากสภาพปัญหาการแยกส่วนในการจัดการศึกษาระหว่างสามัญและศาสนาทั้งที่หลักอิสลามจะบูรณา การเข้ากับทุกส่วนของการดำเนินชีวิต การทับซ้อนของเนื้อหาวิชาทำให้มากเกินไปจนเป็นปัญหาต่อผู้เรียน

ผู้สอนและการบริหารจัดการตามมา ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ว่าการบูรณาการอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีวิธีการหรือแนวทางอย่างไร เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการบริหารโรงเรียนที่บูรณาการดังกล่าวและนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนให้เป็นรูปธรรมและเกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานบริหารวิชาการของโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรณีศึกษาโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

กรอบแนวคิด (ขอบเขต) การวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงแนวทางการบริหารวิชาการของโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามแนวคิดของนักวิชาการที่ได้กล่าวถึง ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ แล้วมาสังเคราะห์เป็นกระบวนการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่เป็นงานหลักของการบริหารงานวิชาการ (กมล ภูประเสริฐ, 2547 : 17-18) ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ดังนี้ 1) การบริหารหลักสูตร 2) การบริหารการจัดการเรียนการสอน และ 3) การบริหารการวัดและประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้กรณีศึกษา (Case study) ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาปรากฏการณ์สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเจาะลึกและเป็นการศึกษาเฉพาะเรื่องที่สนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างละเอียดลึกซึ้ง) พิเศษฐ์ วงศ์เกียรติ์จิร , 2559 : 293-294 (ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการดำเนินงานบริหารวิชาการของโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรณีศึกษาโรงเรียนเอกชนในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยภาพรวมของการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิธีการวิจัย (Methodology) ที่นำมาใช้ในการวิจัยดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยเลือกเป็นโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) ซึ่งเป็นการเลือกโดยมีเหตุผลเฉพาะโดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่การทำงานเพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคุณสมบัติภายใต้กรอบของการศึกษาวิจัย ประกอบด้วยผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คน จำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งหมด 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิดแต่เน้นการเจาะลึกของการสัมภาษณ์ (In-depth interviews) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นอกจากนี้ได้ใช้เอกสารทางวิชาการ ตำรา ตลอดจนผลงานวิจัยประเภทต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลจากการค้นคว้าทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือข้อมูลที่ได้มาจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต ในส่วนการสัมภาษณ์นั้นจะใช้เทปบันทึกเสียง (Tape recorder) เพื่อบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ การจดบันทึก ตลอดจนอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น กล้องถ่ายรูปและสิ่งอื่นที่จำเป็นในการจัดเก็บข้อมูล และตัวผู้วิจัยเองเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วมาวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนการหาข้อสรุปเกี่ยวกับงานวิจัยดังกล่าว

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ทำโดยการขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากภาควิชาการบริหาร การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ตลอดจนการขออนุญาตในการสัมภาษณ์ โดยกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่สะดวก ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้การ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview protocol) การสัมภาษณ์เป็นแบบไม่เป็นทางการ ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง (Open interview) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็น และการ สัมภาษณ์แบบเจาะลึก ทั้งนี้จะแนะนำตัวเองแก่ผู้สัมภาษณ์ สร้างบรรยากาศด้วยการสนทนาทักทายเป็นกันเอง บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ มีการจดบันทึกและใช้เครื่องบันทึกเสียง ซึ่งใช้คำถามที่เตรียมไว้ล่วงหน้า รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

นอกจากนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารรายงานการดำเนินการของ สถานศึกษา เป็นต้น เพื่อใช้ประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยดังกล่าวใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลแบบวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ซึ่งหลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยมีกระบวนการในการวิเคราะห์ ข้อมูล โดยการถอดเทปบทสัมภาษณ์ (Transcribing interview) คำต่อคำจากบทสัมภาษณ์อย่างละเอียดและ บันทึกบทสัมภาษณ์ในไฟล์เอกสารด้วยโปรแกรม Microsoft word มีการตรวจสอบบทสัมภาษณ์อีกครั้ง (Rechecking transcriptions) เพื่อพิจารณาความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำข้อมูลไปทำการ วิเคราะห์ รวมถึงเอกสาร คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำไปสู่การจัดแยกประเภทข้อมูล (Categorizing data) ตามผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยพิจารณาเชื่อมโยงความเหมือนและความแตกต่าง แล้วจึงนำเสนอข้อค้นพบทั้งหมดใน รูปแบบความเรียงโดยยึดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นตัวตั้ง และสุดท้ายยืนยันการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสุดท้าย (Confirming final data analysis) เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อสรุปของข้อค้นพบจากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดงานบริหารวิชาการใน 3 ด้านหลักของงานบริหารวิชาการทางซึ่งโรงเรียนมีแนวทางการดำเนินงานในการบูรณาการอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดงานบริหารวิชาการใน 3 ด้านหลักของงานบริหารวิชาการทางซึ่งโรงเรียนมีแนวทางการดำเนินงานในการบูรณาการอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ดังนี้

1. การบริหารหลักสูตร มีแนวทางการดำเนินการคือ

1) สร้างการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู โดยการการจัดอบรม สร้างจิตสำนึก มีการแต่งตั้งคณะทำงานทั้งครูผู้สอนสามัญและศาสนา ร่วมกันในการจัดทำหลักสูตรบูรณาการสามัญและศาสนา มีการจัดรูปแบบฮาลาเกฮฺ (กลุ่มศึกษา) ระหว่างครูผู้สอนในการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ

2) วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางและหลักอิสลาม โดยการนำหลักมาสอดคล้อง เชื่อมโยงกับมาตรฐานตัวชี้วัดหรือสาระการเรียนรู้ของแต่ละวิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะผู้เรียน ซึ่งยึดหลักหลักสูตรแกนกลางการศึกษาพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กล่าวคือนำหลักอิสลามเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรสถานศึกษา

3) ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร โดยการพบปะครูผู้สอน คณะทำงานมาทบทวน การดำเนินงานของหลักสูตร

2. การบริหารการจัดการเรียนการสอน มีแนวทางการดำเนินการคือ

1) ครูใช้อัลกุรอานและอัลหะดีษเป็นฐาน โดยการเอาองค์ความรู้ที่มีอยู่ในทั้งสองนี้ มาสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่มีการจัดการเรียนการสอน ผ่านกระบวนการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้ในการพัฒนาผู้เรียน

2) มีการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน โดยการพัฒนาระดับครูผู้สอนทั้งในระดับกลุ่มสาระ ระดับโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งในรูปแบบฮาลาเกฮฺ (กลุ่มศึกษา) ประชุม อบรม แลกเปลี่ยนและการนิเทศติดตามในการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการอิสลาม

3) มีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ตามหลักอิสลาม โดยการการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ ทั้งในชั้นเรียน และนอกห้องเรียน ทั้งรูปแบบทางกายภาพและพฤติกรรม สื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการบูรณาการอิสลาม ด้วยการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันในโรงเรียนให้เป็นไปตามบทบัญญัติอิสลาม จัดป้ายนิเทศตามที่ต่างๆ ในโรงเรียน

3. การบริหารการวัดและประเมินผล มีแนวทางการดำเนินการคือ

1) ติดตามการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนอย่างมีส่วนร่วม โดยการวัดจากการปฏิบัติตนหรือพฤติกรรมของนักเรียนและข้อสอบ ซึ่งฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมและเป็นแบบอย่างในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน

อภิปรายผล

จากผลการดำเนินงานใน 3 ด้านหลักของงานบริหารวิชาการทางโรงเรียนได้ดำเนินการในการ บูรณาการอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารหลักสูตร

จากผลการวิจัยพบว่า ในด้านการบริหารหลักสูตรในการบูรณาการอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สรุปได้ 3 แนวทาง คือ 1) สร้างการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู 2) วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางและหลักอิสลาม และ 3) ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร

เนื่องจากการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครูต้องให้ความสำคัญมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบูรณาการหลักสูตรและกระบวนการใช้หลักสูตรซึ่งจะทำให้สามารถวิเคราะห์ จัดทำ พัฒนา และบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแนวทางของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของโรงเรียน โดยการรวมหลักอิสลามและวิชาการทางสามัญเข้าด้วยกันตลอดจนมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของอิสลาม ซึ่งการบริหารหลักสูตรนั้นจะมีขั้นตอนการเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร โดยที่จะเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายและต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุน (ปรียาพร วงศอนุตรโรจน, 2545 : 43-49 และจรรณี แก้วเอี่ยม, 2555 : 207)

สอดคล้องกับงานวิจัยของฟาริด เตมะหมัด (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า โรงเรียนควรบูรณาการหลักสูตรอิสลามศึกษาให้มีความกระชับและชัดเจนความซ้ำซ้อนของเนื้อหาให้หมดไปจัดให้มีการสลับคาบเรียนระหว่างวิชาศาสนาและวิชาสามัญ ควรจัดอบรมความรู้เพิ่มเติมให้กับครู และสอดคล้องกับงานวิจัยของมูฮัมหมัดรยานี บากา (2554 : 290) ได้ศึกษาเรื่อง การบูรณาการสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า แนวทางการจัดทำหลักสูตรบูรณาการสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยการวิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้แบบบูรณาการ วิเคราะห์กำหนดตัวชี้วัดแบบบูรณาการ วิเคราะห์สาระการเรียนรู้แบบบูรณาการ จัดทำคำอธิบายรายวิชาแบบบูรณาการ จัดทำคำอธิบายรายวิชาแบบบูรณาการและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ด้านผู้บริหาร กล่าวคือ เป็นบุคคลสำคัญอันดับแรกที่จะนำบทบัญญัติและแนวทางการจัดการศึกษาตามหลักการศาสนาอิสลามมาสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ด้านครู กล่าวคือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาตามแนวทางศาสนาอิสลาม ต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่ยังรักษาหลักของมนุษย์ (Fitrah) และความยำเกรงต่อพระเจ้า (Taqwa) มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการสอนและการดูแลผู้เรียนอีกทั้งยังมีศีลธรรมที่ดีงาม (อ้อมใจ วงษมณฑา, 2555 : ออนไลน์) อีกทั้งการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มินโยบายและขอบเขตการเรียนรู้ที่ชัดเจน เนื่องจากต้องยึดหลักคำสอนของศาสนาที่สอนให้ทุกคนมีการศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาตลอดชีวิตและเป็นการศึกษาที่เน้นทั้งในด้านศาสนาที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ สร้างบุคคลให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม และ ด้านสามัญและวิชาชีพที่เป็นการสร้างคุณภาพชีวิต และใช้ชีวิตในโลกนี้อย่างมี

ความสุข หรืออาจจะสรุปได้คือ การเรียนคือความสุขทั้งโลกนี้และโลกหน้า ดังนั้น จุดแข็งของโรงเรียนเอกชนที่สอนศาสนาอิสลามคือ การสอนวิชาศาสนาและสามัญควบคู่กันไป (อาอ์ด๊ะ เจ๊ะแะ, 2558 : 14)

สอดคล้องกับอับดุลสุโก ดินอะ (2555 : 88) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาบูรณาการอิสลามตามแนวคิดอิสลามานุวัตรองค์ความรู้ (Islamization of Knowledge) มีส่วนสำคัญในการทำให้การจัดการศึกษาในทัศนะอิสลามนั้น เป็นการศึกษาที่สามารถ บูรณาการทั้งวิชาศาสนาและวิชาการทางโลกเข้าด้วยกัน การกลับสู่ระบบการศึกษาแบบอิสลามที่แท้จริง จำเป็นที่จะต้องสร้างระบบการศึกษาใหม่ขึ้นมา ระบบการศึกษาใหม่นี้ต้องเป็นแบบบูรณาการที่บูรณาการทั้งสองระบบการศึกษาเข้าด้วยกันอย่างมีระบบกฎเกณฑ์ และทั้งสองระบบจะแยกออกจากกันไม่ได้ ไม่ควรมีการแยกวิชาศาสนาออกจากวิชาสามัญ หรือแยกวิชาสามัญออกจากวิชาศาสนา เพราะการศึกษา ตามทัศนะอิสลามนั้น ไม่ได้หมายถึงการศึกษาวินัยอัลกุรอาน หรือวิชาศาสนาเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการศึกษาทุกสาขาวิชาที่สอนตามทัศนะของอิสลาม ในยุคแรก ๆ ของประวัติศาสตร์อิสลาม และสอดคล้องกับงานวิจัยของมุฮัมมัดอัสมิ อาบูบกา (2553 : 306) ได้ศึกษาเรื่อง ไตรวิถีแห่งการเรียนรู้ : การพัฒนาการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้สรุปผลจากการเสวนาเพื่อเสนอแนะเชิงนโยบาย ไว้ว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควรเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการ ปฏิรูปหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลก ไม่แยกสวนศาสนา สามัญ หลักสูตรควร บูรณาการซึ่งครอบคลุมการศึกษาทางศาสนา ความรู้ในวิชาสามัญและความรู้ในวิชาชีพ ดังที่ผู้อำนวยการโรงเรียน ก ได้กล่าวอย่างน่าสนใจว่า

“การบูรณาการเป็นการนำอิสลามนำเสนอผ่านกลุ่มสาระ”

ดังนั้นผู้บริหารและครูผู้สอนต้องมีบทบาทในการนำหลักอิสลามในด้านต่าง ๆ เพื่อไปสู่ตัวหลักสูตรในสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรมพร้อมกับการติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร

2.การบริหารการจัดการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า ในด้านการบริหารจัดการการเรียนการสอนในการบูรณาการอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สรุปได้ 3 แนวทาง คือ 1) ครูใช้อัลกุรอานและอัลหะดีษเป็นฐาน 2) มีการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน 3) มีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ตามหลักอิสลาม

เนื่องจากการการบริหารจัดการการเรียนการสอนของโรงเรียนครูผู้สอนต้องมีศักยภาพที่สามารถนำองค์ความรู้ศรัทธาในอัลกุรอานและอัลหะดีษมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ประกอบกับการจัดบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิสลามที่เอื้อในการบูรณาการอิสลาม และมีการพัฒนาครูผู้ตลอดเวลาเพื่อให้มีประสิทธิภาพและเต็มรูปแบบ ดังนั้นการบริหารจัดการการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้นั้นจะต้องเริ่มตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความเหมาะสมตามศักยภาพ การจัดเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ตลอดจนมีการติดตามนิเทศอย่างสม่ำเสมอตามแนวทางการบริหารและพัฒนากิจการการเรียนการสอนมีการดำเนินการตามกระทรวงศึกษาธิการ (2553 ค : 10-11) ได้กำหนดไว้ เพียงแต่บูรณาการการจัดการเรียนการสอนในอิสลามนั้นจะเน้นให้สอดคล้องและไม่ขัดกับบทบัญญัติอิสลาม

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฮาซัน บือราเฮง (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาในอิสลาม แนวคิดและกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า การศึกษาในอิสลามมีแนวคิดมาจากรากฐานที่มาจาก 3 แหล่งคืออัลกุรอาน อัลหะดีษและทัศนะของปราชญ์มุสลิม มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความศรัทธามั่น มีความจงรักภักดีต่อองค์พระเจ้ายิ่งผู้ทรงสร้างสากลจักรวาลและเป็นการศึกษาตลอดชีวิต และเมื่อไม่บูรณาการหรือแยกหลักสูตรสามัญศาสนาจะทำให้เกิดปัญหาหลายด้านดังที่หมามัดรูนี บากา (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบูรณาการสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรแยกกันนั้นจะประสบปัญหา คือ 1) การจัดเวลาเรียนมากเกินไป 2) งบประมาณไม่เพียงพอในการจ้างบุคลากร 3) นักเรียนไม่มีเวลาในการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้อื่น 4) ห้องเรียนไม่สามารถจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้ครบตามที่หลักสูตรกำหนด 5) นักเรียนเรียนหนักและไม่มีความสุขในการเรียนรู้

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การศึกษาในทัศนะอิสลามนั้นเป็นการศึกษาแบบบูรณาการที่บูรณาการตั้งแต่วิชาศาสนาและวิชาทางโลกเข้าด้วยกัน ไม่ควรแยกวิชาศาสนาออกจากวิชาสามัญ วิชาสามัญออกจากศาสนา เพราะการศึกษาตามทัศนะอิสลามนั้นไม่ได้หมายถึงการศึกษาวิชาอัล-กุรอานหรือศาสนาบัญญัติอย่างเดียว แต่หมายถึงการศึกษาทุกสาขาวิชาที่สอนตามทัศนะของอิสลาม ซึ่งมีรูปแบบการศึกษาที่กำหนดจากอัลลอฮ์ (อิบรอฮีม ณรงครักษ์เขต, 2540 : 115 และนิเลาะ แวอุเซ็ง, 2559: 30)

ซึ่งสอดคล้องกับ นิเลาะ แวอุเซ็ง (2554 : 141) ในการจัดการศึกษาเชิงอิสลามเป็นลักษณะการจัดการศึกษาโดยยึดตามปรัชญาแนวคิด หลักสูตร และการจัด กระบวนการเรียนรู้แบบวิถีอิสลาม มีการเชื่อมโยงวิชาการในด้านสามัญมาประกอบกับเนื้อหาหลักอันเป็นความรู้และทฤษฎีที่มาจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ เนื่องจากการจัดการศึกษาในเชิงอิสลามที่แท้จริงนั้นต้องมีการครอบคลุมศาสตร์การเรียนรู้ในทุกแขนง อาทิเช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และสังคมศาสตร์ เป็นต้น เพื่อสร้างผู้เรียนที่มีความรู้ทั้งในทางโลกและทางธรรม

ดังนั้นสถานศึกษาต้องมีการพัฒนาครูผู้สอนในการนำศาสตร์ในอัลกุรอานและอัลหะดีษมาใช้ในการจัดการเรียนรู้พร้อม ๆ กับจัดบริบท สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการบูรณาการอิสลามและไม่ขัดกับหลักอิสลาม

3. การบริหารการวัดและประเมินผล

จากผลการวิจัยพบว่า ในด้านการบริหารการวัดและประเมินผลในการบูรณาการอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สรุปได้ 1 แนวทาง คือ 1) ติดตามการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนอย่างมีส่วนร่วม

เนื่องจากโรงเรียนที่บูรณาการอิสลามนั้นจะต้องมีการวัดและประเมินผลเพื่อยกระดับผู้เรียนเป็นไปตามหลักเจตนารมณ์ของอิสลามทั้งเจตคติ ความเชื่อ ความรู้และทักษะสอดคล้องกับบทบัญญัติของอิสลามซึ่งเป็นวิถีชีวิตของมุสลิม เพื่อพัฒนาระดับศักยภาพผู้เรียนไปสู่อิสลามในหนทางของอัลลอฮ์นำไปปฏิบัติในชีวิตจริงของผู้เรียน ซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องมีส่วนร่วมและเป็นแบบอย่างในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน ดังที่ กมล ภูประเสริฐ (2547 : 13) ได้กล่าวถึงการบริหารการวัดและประเมินผล จากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ การกำหนดวิธีการ การสร้างเครื่องมือ การสังเกตการปฏิบัติของผู้เรียน การรวบรวมข้อมูลเพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งควรนำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไข

ข้อบกพร่องของผู้เรียนแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งหลักการสำคัญของการประเมินที่ต้องการใช้ผลการประเมินเพื่อการพัฒนา ไม่ใช่การตัดสินได้-ตกของผู้เรียนแต่อย่างใด

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยูธนา เกื้อกุล (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ พบว่า การวิจัยและการวัดและประเมินผลทางการศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนและพฤติกรรมของผู้เรียน การวัดและประเมินผลที่หลากหลายครอบคลุมด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและตามสภาพจริง และสอดคล้องกับฟาริด เตมะหมัด (2550 : 97) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ควรเน้นที่การวัดจากสภาพจริงของผู้เรียนโดยการพิจารณาจากการปฏิบัติงาน ผลงาน หรือแฟ้มสะสมงานมากกว่าการมุ่งเน้นองค์ความรู้จากการวัดโดยข้อสอบ โดยเฉพาะวิชาศาสนาเช่น วิชาศาสนบัญญัติหรือวิชาจริยธรรมอิสลาม อาจวัดผลได้จากการวิเคราะห์ประเมินสมุดบันทึกพฤติกรรมผู้เรียน โดยพิจารณาจากสถิติการละเมิดตลอดภาคการเรียนหรือตลอดปีการศึกษา การพิจารณาจากบันทึกความดีและการกระทำผิดของนักเรียน โดยที่โรงเรียนตั้งเกณฑ์และตัวชี้วัดเอาไว้แล้วเปรียบเทียบกับเป็นคะแนนในวิชาต่างๆที่เกี่ยวข้อง

ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารการวัดและประเมินผลนั้นจะต้องเน้นไปที่ผู้เรียนหรือผลผลิตของการจัดการศึกษาเป็นสำคัญด้วยรูปแบบหลากหลายที่อยู่บนพื้นฐานของหลักอิสลาม ซึ่งตอบโจทย์ของกระทรวงศึกษาธิการ (2557 : 2) ได้กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนจุดมุ่งหมายพื้นฐานสองประการ ประการแรก คือ การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนและการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง บันทึกวิเคราะห์ แปลความหมายข้อมูล แล้วนำมาใช้ในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้อของผู้เรียนและการสอนของครู จุดมุ่งหมายประการที่สอง คือ การวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้ (Summative assessment) เพื่อตัดสินให้คะแนน หรือให้ระดับผลการเรียน ให้การรับรองความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่าผ่านรายวิชาหรือไม่ ควรได้รับการเลื่อนชั้นหรือไม่ หรือสามารถจบหลักสูตรหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับผู้บริหารโรงเรียน ข ได้กล่าวอย่างน่าสนใจไว้ว่า

“การวัดผลวิชาอิสลามศึกษาอยากให้วัดผลตามธรรมชาติของวิชาด้วย ไม่ใช่ทุกอย่างวัดที่กระดาษหมดเลย ยกตัวอย่างวิชาอัลลากอย่างนี้ เวลาเราสอนเราอยากให้มันมีคุณภาพที่ดี แต่เวลาเราวัดผลไปวัดที่กระดาษ อันนี้ในระดับมัธยมประถมก็คล้ายๆ ซึ่งมันคนละเรื่อง แล้วก็วิชาศาสนบัญญัติ อยากให้เขาเกิดทักษะเกิดความเข้าใจ และปฏิบัติได้ แต่เราก็วัดผลด้วยกระดาษเหมือนกัน เราไม่ได้วัดผลตามสภาพจริง แล้วก็ที่ผ่านมาอิสลามศึกษาที่ผ่านมา ถูกมองเป็นเรื่องในห้องเรียน แต่จริง ๆ แล้ว อิสลามศึกษาเป็นวิถีชีวิต เป็นเรื่องนอกห้องเรียนเป็นเรื่องในครอบครัวชีวิตประจำวัน ในเหตุการณ์ต่าง ๆ แต่เราไม่สามารถเอาอิสลามศึกษาไปข้างนอกได้ อยู่ในห้องเรียนก็จบที่วัดผล เพราะฉะนั้นเวลาเด็กไปไหนมาไหนก็แล้วแต่ เราไม่เห็นว่ามีอิสลามศึกษาถึงตัวเขาไป”

ดังนั้นการวัดและประเมินผลต่อตัวผู้เรียนนั้นจำเป็นต้องให้ตอบสนองของหลักอิสลามเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมุสลิมที่สมบูรณ์ตามวิถีอิสลาม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดงานบริหารวิชาการ ใน 3 ด้านหลักของงานบริหารวิชาการทางซึ่งโรงเรียนมีแนวทางการดำเนินงานในการบูรณาการอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงขอเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ด้านการบริหารหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่า ในการบูรณาการอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สรุปได้ 3 แนวทาง คือ 1) สร้างการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู 2) วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางและหลักอิสลาม และ 3) ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร ซึ่งประสบปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือและศักยภาพของผู้บริหารและครู โดยที่ทางสถานศึกษาได้ใช้ระบบฮาลาเกะฮฺ (กลุ่มศึกษา) มาแลกเปลี่ยนสภาพปัญหาต่าง ๆ และแนวทางแก้ปัญหา และมีการอบรมพัฒนาครูผู้สอน ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องได้รับการสนับสนุนและมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการนำหลักอิสลามมาเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรสถานศึกษาตามสภาพความพร้อมและบริบทของสถานศึกษาและมีการติดตามและประเมินหลักสูตรอยู่เสมอ

2. ด้านการบริหารการจัดการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ในการบูรณาการอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สรุปได้ 3 แนวทาง คือ 1) ครูใช้อัลกุรอานและอัลหะดีษ เป็นฐาน 2) มีการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน 3) มีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ตามหลักอิสลาม ซึ่งประสบปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความสามารถและศักยภาพของครูผู้สอน ซึ่งครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันโดยเฉพาะในหลักศาสนาอิสลามในการนำเอาอัลกุรอานและอัลหะดีษมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยที่ทางโรงเรียนได้แก้ปัญหาโดยการจัดรูปแบบฮาลาเกะฮฺ (กลุ่มศึกษา) เช่นกัน นอกจากนี้มีการประชุม อบรม แลกเปลี่ยนและการนิเทศติดตามในการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการอิสลาม ซึ่งเป็นการพัฒนาครูผู้สอนไปในตัว ดังนั้น สถานศึกษาจะต้องจัดการเรียนการสอนจะต้องยึดอัลกุรอานและอัลหะดีษเป็นหลักประกอบกับมีพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนตลอดเวลาและมีจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการบูรณาการอิสลาม

3. ด้านการบริหารการวัดและประเมินผล จากผลการวิจัยพบว่า ในการบูรณาการอิสลามกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สรุปได้ 1 แนวทาง คือ 1) ติดตามการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งประสบปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลโดยใช้ข้อสอบอย่างเดียว ในขณะที่บางเรื่องในหลักอิสลามนอกจากการวัดด้วยข้อสอบด้านความรู้ ความเข้าใจแล้วยังต้องให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของอิสลามอีกด้วย โดยที่ทางโรงเรียนได้แก้ปัญหาโดยการโดยการสร้างบรรยากาศและเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารและครูผู้สอนตามหลักอิสลามประกอบกับสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองซึ่งนับว่าเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการบูรณาการอิสลามจะให้ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนให้สามารถ

ปฏิบัติตามหลักอิสลาม ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องมีการวัดและประเมินผลจะต้องเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อยกระดับผู้เรียนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของอิสลามและมีส่วนร่วมทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดการบูรณาการอิสลามในโรงเรียนของรัฐ เนื่องจากโรงเรียนเอกชนที่ได้ศึกษามานั้น ผู้บริหาร ครู นักเรียนและบุคลากรทั้งหมดนับถือศาสนาอิสลามซึ่งเป็นข้อได้เปรียบในการบูรณาการอิสลาม โดยที่โรงเรียนของรัฐนั้นจะประกอบด้วยบุคลากรทั้งศาสนาอิสลาม ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ เป็นต้น ในขณะที่ส่วนใหญ่โรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีชุมชนและนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม ทั้งนี้เพื่อตอบโจทย์การจัดการศึกษาของรัฐและตอบสนองความต้องการของชุมชนอีกด้วย

ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ในการบริหารงานด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณและด้านการบริหารทั่วไป นอกเหนือจากงานบริหารวิชาการของโรงเรียนที่สามารถบูรณาการอิสลามได้อย่างเต็มรูปแบบ

ควรมีการบูรณาการบทบัญญัติอิสลามในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เป็นหลักสูตรที่เป็นรูปธรรมโดยวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัด เนื้อหาสาระ ตลอดจนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้อง สอดแทรกและเชื่อมโยงกับหลักอิสลามในการใช้อัลกุรอ่านและอัลหะดีษเป็นฐาน

บรรณานุกรม

- กมล ภู่งาม. (2547). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ปกรณ์ศิลป์ ปรีณัติ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553 ค). *คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู*. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จรูญ แก้วเย็น. (2555). *เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. ยะลา : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ซอลิฮะห์ หะยีสะมะแอและคณะ. (2552). *การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้กระบวนการอิสลามในโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทย*. (ชุดโครงการ มาเลเซีย นัยที่สำคัญต่อไทย, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.))
- นิเลาะ แวอูเซ็ง. (2554). *การจัดการศึกษาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ปัตตานี : วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- นิเลาะ แวอูเซ็ง. (2559). *การจัดการศึกษาในอิสลาม แนวคิดสู่การปฏิบัติ*. ปัตตานี: โรงพิมพ์มิตรภาพ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2545). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- พิเชษฐ วงศ์เกียรติจักร. (2559). *แนวทางเพื่อการเรียนรู้การวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- ไพเราะ อังศุภนฤมล. (2548). *แนวความคิดการบูรณาการสู่การบูรณาการภายในรายวิชา*. *วารสารศึกษาปริทัศน์*. ปีที่ 20(1). 17-22
- ฟาริด เตมะหมัด (2550). *แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)
- มูฮัมหมัดรูนี บากา. (2554). *การบูรณาการสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.)
- มูฮัมหมัดอัสมี อาบูบากา. (2553). *ไตรวิถีแห่งการเรียนรู้: การพัฒนาการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัย.)
- ยุทธนา เกื้อกุล. (2549). *การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.)
- สุมนา ระบอบ. (2548). *การสร้างหลักสูตรบูรณาการ*. *วารสารศึกษาปริทัศน์*. ปีที่ 20(1). 5-11

- อับดุลสุโก ดินอะ. (2555). การศึกษาบูรณาการอิสลาม กรณีศึกษาโรงเรียนจริยธรรมศึกษามูลนิธิ ต.สะกอม อ.จะนะ จ.สงขลา. นราธิวาส : พงศนราการพิมพ์.
- อาอีดะ เจ๊ะแว. (2558). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี . (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)
- อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต. (2540). ประวัติการศึกษาอิสลาม. ปัตตานี : สำนักวิชาการและบริการชุมชน วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2555). คุณภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/188727>
- เอกรินทร์ สังข์ทอง. (2551). ภาวะผู้นำเชิงพุทธวัฒนธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ฮาซัน ปือราเฮง. (2554). การศึกษาในอิสลาม แนวคิดและกระบวนการเรียนรู้. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)